

การถอดบทเรียนความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้าน
การศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

A Lesson Learned from the Success of Sufficiency Economy Philosophy
Learning Centers at the Secondary Schools in Phitsanulok
Province under the Secondary Educational Service
Area Office Phitsanulok Uttaradit

กนกพชรกร ทองแดง¹ พิมพกา ธรรมสิทธิ์² วจี ปัญญาใส³
Kanokpacharakorn Thongdang, Phimphaka Thammasit, Vajee Panyasai

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ขับเคลื่อนงานผ่านกระบวนการ PLC เพื่อจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านกายภาพ มีการจัดฐานการเรียนรู้ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต เน้นนวัตกรรมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และด้านความสัมพันธ์กับภายนอก มีการสร้างเครือข่ายกับชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน พร้อมทำหน้าที่เป็นโรงเรียนพี่เลี้ยงถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สังคม 2) ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ ของผู้บริหารที่เป็นต้นแบบและกำหนดนโยบายชัดเจน ด้านระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผ่านการบูรณาการ PLC และเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนปฏิบัติจริงผ่านฐานการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาให้นักเรียนแกนนำ ด้วยกระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อนและการบริหารภาระงานที่เหมาะสม และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดการศึกษาและขยายผลสู่สังคม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : การถอดบทเรียน; ปัจจัยความสำเร็จ;

ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

Received: 2026-04-06 Revised: 2026-04-24 Accepted: 2026-04-27

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Firsttime.5246@gmail.com

² อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: phimphakathammasit@gmail.com

³ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Kroo.vajee@gmail.com

Abstract

This research study aimed to 1) study the lessons learned from the success of Sufficiency Economy Philosophy learning centers in education, and 2) analyze the factors contributing to the success of these learning centers. The key informants consisted of 24 people. The research instrument was a semi-structured interview. The data were analyzed using content analysis.

The results indicated that: (1) the success of the Sufficiency Economy Philosophy Learning Center in education comprised the following aspect personnel: administrators demonstrated visionary leadership, driving the organizational system through PLC process to support active learning. In terms of physical infrastructure, learning stations were organized as dynamic learning resources, emphasizing innovative and efficient resource utilization to provide students with hands on experience. In terms of external relations, networks were established with the community and local experts, and the center functioned as a mentor institution for transferring knowledge to the community. 2) The factors contributing to success in management comprised five aspects: (1) leadership and vision of the administrators, who served as role models and established clear policies; (2) an efficient management system through the integration of the PLC and information technology; (3) integrated learning that provided students with opportunities for hands on practice through learning stations; (4) the development of student leaders through peer tutoring processes and appropriate task management; and (5) community and network participation, which incorporated local wisdom into education and extended its benefits to the community for sustainable development.

Keywords: Lesson Learned; Key Success Factors;

Sufficiency Economy Philosophy Learning Center

บทนำ (Introduction)

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายส่งเสริมให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน โดยมุ่งยกระดับสถานศึกษาต้นแบบให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (ศร.) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และกลไกขยายผลสู่สถานศึกษาอื่นและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562: 1) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ประจำปี พ.ศ. 2567-2568 และนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ปี 2567 ที่มุ่งเน้นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบ พร้อมสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์, 2568: 2)

โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกได้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการศึกษา โดยมีโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ได้รับการรับรองเป็น ศร. ในรอบไม่เกิน 5 ปี ได้แก่ โรงเรียนเนินมะปรางศึกษาวิทยา (ปี 2563) และโรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม (ปี 2566) (สำนักงาน

ศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก, 2568: 1-3) ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี 2559-2566 มีโรงเรียนในสังกัดถึง 8 แห่งที่ผ่านการคัดเลือกให้เป็น ศร. เพื่อเป็นต้นแบบให้โรงเรียนอื่นได้ศึกษาดูงานโรงเรียนเหล่านี้ได้กำหนดพันธกิจและกลยุทธ์ที่ชัดเจน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักใช้ชีวิต อย่างพอเพียงและเห็นคุณค่าของความเป็นไทย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์, 2568: 2) ความสำเร็จในการดำเนินงานนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนารักษ์ เมื่อ ก่อง และคณะ (2564: 197-199) ที่พบว่าสถานศึกษามีการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 4 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมนักเรียน งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป โดยเด่นชัดที่สุดในด้านการบริหารงานบุคคล แม้จะมีการศึกษากระบวนการบริหารจัดการอยู่บ้างแต่การถอดบทเรียนเชิงลึกถึงปัจจัยความสำเร็จที่นำไปสู่ความยั่งยืนในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในพื้นที่ยังปรากฏน้อย

จากความเป็นมาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญจึงสนใจที่ศึกษา การถอดบทเรียนความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จและปัจจัยความสำเร็จการบริหารจัดการที่สามารถเป็นต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อให้การศึกษาไทยสามารถบรรลุเป้าหมายในการสร้างคนไทยที่มีความรู้ คุณธรรม และดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริงและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง การถอดบทเรียนความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ เป็นวิจัยที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นการศึกษาความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ตามเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ประกอบด้วย ด้านที่ 1 บุคลากร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านที่ 2 การจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง ด้านที่ 3 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่น ในการสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความสัมพันธ์ที่มีต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565: 11-31)

ปัจจัยความสำเร็จของสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาด้านการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษามี 5 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของผู้บริหาร กระบวนการบริหารจัดการ และระบบงาน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาศักยภาพและเครือข่ายนักเรียนแกนนำและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชนได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลความสำเร็จตามเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565: 11-31)

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกที่ได้รับการรับรองให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนเนินมะปรางศึกษาวิทยา และโรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มาโดยการกำหนดเกณฑ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวมเป็น 2 คน ครูแกนนำ โรงเรียนละ 5 คน รวมเป็น 10 คน นักเรียนแกนนำโรงเรียนละ 5 คน รวมเป็น 10 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวมเป็น 2 คน รวม 24 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ประเภทโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเนินมะปรางศึกษาวิทยา และโรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม

1.4 ขอบเขตระยะเวลา

เดือนกันยายน 2568 ถึง กุมภาพันธ์ 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเองโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ได้แก่ 3 ด้าน 8 องค์ประกอบ ด้านบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง และด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ได้แก่ ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและหรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐภาคเอกชน และชุมชน)

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 หลังจากคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำจากคณะกรรมการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 กลุ่ม

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือไปยังโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนวิธีการ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนัดหมายวันเวลากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งการขออนุญาตบันทึกเสียงและภาพก่อนการสัมภาษณ์ทุกครั้ง

3.3 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรายงานต่าง ๆ และแบบสังเกต พร้อมบันทึกเสียงและภาพดำเนินการในระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2569 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569

3.4 ตรวจสอบจำนวนข้อมูลว่าเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูลหรือไม่

3.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตรวจสอบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

4.1 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายแบบกึ่งมีโครงสร้าง

4.2 ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับโดยการตรวจสอบแหล่งพิจารณาในแหล่งบุคคล โดยการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่ม ในคำถามเดียวกันและจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญประเภทเดียวกันจากแหล่งบุคคลหลาย ๆ คน เพื่อเป็นการยืนยันในข้อมูลที่ได้รับว่ามีความถูกต้องหรือไม่ จากนั้นจึงสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ตามเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรถือเป็นหัวใจสำคัญสูงสุดในการปฏิบัติในโรงเรียน ที่มุ่งเน้นกระบวนการสร้างความตระหนักรู้และปลูกฝังความเข้าใจควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เกิดการลงมือปฏิบัติจริง พร้อมทั้งบูรณาการในทุกระดับชั้นเรียน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่วางทิศทางเชิงนโยบายและวัฒนธรรมองค์กรอย่างยั่งยืน ควบคู่กับครูแกนนำที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับสมรรถนะผู้เรียนให้มีภูมิคุ้มกันและอุปนิสัยพอเพียงผ่านนวัตกรรมที่สอนน้องที่สร้างภาวะผู้นำและจิตสาธารณะ ทั้งนี้ ความสำเร็จดังกล่าวได้รับแรงขับเคลื่อนสำคัญจากคณะกรรมการสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ที่สามารถบ่มเพาะอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงให้เป็นวิถีปฏิบัติของสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

1.2 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า สถานศึกษามีการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพอย่างเป็นระบบตามหลักความพอประมาณ โดยเน้นการสร้างนวัตกรรมจัดการสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนขยะให้เป็นสินทรัพย์เพื่อเพิ่มความคุ้มค่าสูงสุด ควบคู่กับการพัฒนาฐานการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ากับภูมิสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้แบบพี่สอนน้องที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะอาชีพและการปฏิบัติจริง ภายใต้วามร่วมมือของภาคีเครือข่ายส่งผลให้เกิดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการบ่มเพาะอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวพระบรมราโชบายด้านการศึกษาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

1.3 ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก พบว่า สถานศึกษามีสมรรถนะสูงในการเป็นแกนนำขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือ โดยทำหน้าที่เป็นสถานศึกษาพี่เลี้ยงและแหล่งศึกษาดูงานที่เน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านระบบสารสนเทศและการนำเสนอนวัตกรรมผู้เรียนสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการสร้างความร่วมมือ (MOU) กับหน่วยงานภายนอกเพื่อระดมทรัพยากรและบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การจัดการศึกษา กระบวนการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งนี้ไม่เพียงแต่ช่วยขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สังคมเชิงประจักษ์ แต่ยังยกระดับสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ต้นแบบที่สร้างผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาชุมชนและเครือข่ายการศึกษาได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

2. ปัจจัยความสำเร็จการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สามารถสรุปเป็นรายประเด็นได้ 5 ประเด็น ดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของผู้บริหาร

ผู้บริหารเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยทำหน้าที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นต้นแบบเชิงประจักษ์ในมิติการใช้เหตุผลและความคุ้มค่า พร้อมกำหนดวิสัยทัศน์ที่บูรณาการหลักปรัชญาเข้าสู่แผนปฏิบัติการและโครงสร้างการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความต่อเนื่องที่ยั่งยืนและเน้นการเสริมพลังและสนับสนุนทรัพยากรแก่บุคลากรผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การวางรากฐานเชิงระบบนี้ช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งและไม่หยุดชะงักแม้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารในอนาคต ส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและบ่มเพาะอุปนิสัยพอเพียงให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและมั่นคง

2.2 กระบวนการบริหารจัดการและระบบงาน

ความสำเร็จในการบริหารจัดการเกิดจากการวางระบบงานเชิงคุณภาพที่เน้นการมีส่วนร่วมและรักษามาตรฐานผ่านวงจร PDCA อย่างสม่ำเสมอ โดยใช้กระบวนการ PLC เป็นกลไกหลักในการถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาครูและยกระดับการจัดการเรียนรู้ให้เป็นเอกภาพ ควบคู่กับการจัดการความรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างระบบความจำขององค์กรที่เข้มแข็งและยั่งยืน การบูรณาการนี้ช่วยลดความซ้ำซ้อน เพิ่มความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และเป็นหลักประกันสำคัญในการส่งต่อองค์ความรู้สู่บุคลากรรุ่นหลังให้สามารถขับเคลื่อนภารกิจได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.3 การจัดการเรียนการสอน

ความสำเร็จด้านวิชาการเกิดจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ด้วยปัญญา (Constructionism) ที่เน้นการปฏิบัติจริงผ่านฐานเรียนรู้และประสบการณ์ตรง บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยยึดความสนใจของผู้เรียนเป็นฐานในการออกแบบกิจกรรมเพื่อสอนอย่างเป็นรูปธรรม กระบวนการนี้ช่วยยกระดับจากการ

เรียนรู้เชิงทฤษฎีสู่ความตระหนักรู้ในจิตใจ จนเกิดการหล่อหลอมเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและวิถีการดำเนินชีวิตที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การพัฒนาศักยภาพและเครือข่ายนักเรียนแกนนำ

ความสำเร็จในการพัฒนาแกนนำนักเรียนเกิดจากระบบพี่สอนน้องแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่สร้างความต่อเนื่องขององค์ความรู้โดยไม่ยึดติดบุคคล บูรณาการกับการคัดเลือกนักเรียนแกนนำที่มีจิตอาสาเพื่อสร้างพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคม มีการบริหารจัดการภาระงานเพื่อรักษาความสมดุลระหว่างหน้าที่และการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนแกนนำสามารถปฏิบัติบทบาทผู้นำและสืบสานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

2.5 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน

ความสำเร็จเกิดจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคณะกรรมการสถานศึกษาและปราชญ์ชาวบ้านเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้การสื่อสารที่เปิดกว้าง ทั้งนี้สร้างความไว้วางใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งโรงเรียนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เชิงรุกที่ขยายผลองค์ความรู้ไปสู่ชุมชนเพื่อแก้ปัญหาและการสร้างรายได้ กระบวนการนี้ไม่เพียงช่วยให้บรรลุเป้าหมายการเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา แต่ยังสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืนในฐานะภาคีเครือข่ายที่พึ่งพากันและกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากถอดบทเรียนความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ดังนี้

1.1 ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรคือหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษา โดยผู้บริหารแสดงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนดทิศทางและสร้างวัฒนธรรมองค์กรอย่างยั่งยืน ครูแกนนำใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และมีการใช้นวัตกรรมพี่สอนน้อง เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของผู้เรียน ภายใต้การสนับสนุนทรัพยากรจากภาคีเครือข่าย ทั้งนี้ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า การที่ผู้บริหารเป็นแบบอย่างเชิงประจักษ์ได้ช่วยลดแรงต้านและเปลี่ยนมุมมองจากการทำตามนโยบายไปสู่การสร้างวัฒนธรรมร่วมกัน ประกอบกับการใช้กระบวนการ PLC เป็นกลไกเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติ ทำให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยา สืออ่อน (2564) ที่พบว่าด้านบุคลากรเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานสูงสุด โดยสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษานี้จึงเป็นการยืนยันว่า การบูรณาการความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิถีปฏิบัติ จะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่มีความยั่งยืน ไม่ยึดติดกับตัวบุคคล และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

1.2 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า สถานศึกษามีการบริหารจัดการทรัพยากรตามหลักความพอประมาณ โดยพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการจัดฐานการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีเข้ากับภูมิสังคม ทั้งนี้ สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า การปรับพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) และการสร้างองค์

ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง กระบวนการนี้ช่วยแปลงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ให้กลายเป็นวิถีปฏิบัติที่จับต้องได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรม เดชแก้ว (2565: 72-80) ที่พบว่า จุดเด่นของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ คือการจัดตั้งฐานการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้เชิงประจักษ์ ผลการศึกษานี้จึงเป็นการยืนยันว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติจริงได้ทำหน้าที่เสมือนครูคนที่สาม ที่ช่วยบ่มเพาะอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงให้ฝังรากลึกในวิถีชีวิตของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

1.3 ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก พบว่า สถานศึกษาเป็นแกนนำขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือ โดยทำหน้าที่เป็นสถานศึกษาพี่เลี้ยงที่ถ่ายทอดองค์ความรู้และบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การจัดการศึกษา ทั้งนี้ สามารถอธิบายเหตุผลเชิงวิชาการได้ว่า ความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากการสร้างทุนทางสังคม (Social Capital) และความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาอาศัยกัน การที่สถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้ให้และดึงปราชญ์ชาวบ้านมาร่วมจัดการศึกษา ได้ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้ชุมชนประจักษ์ว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาเป็นวิถีปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิสา อินทร์ประเสริฐ และคณะ (2564: 26-27) ที่พบว่า การหาเครือข่ายโดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและหลักบรร (บ้าน วัด โรงเรียน) เป็นองค์ประกอบสำคัญสู่ความสำเร็จ ผลการศึกษานี้จึงเป็นการยืนยันว่า การได้รับความไว้วางใจและการสร้างคุณค่าร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เปรียบเสมือนการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่แข็งแกร่ง ซึ่งเป็นฟันเฟืองสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาดำรงอยู่ฐานะศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบได้อย่างยั่งยืน

2. ปัจจัยความสำเร็จการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สามารถสรุปเป็นรายประเด็นได้ 5 ประเด็นมี ดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยแสดงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่เป็นต้นแบบเชิงประจักษ์ และบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่แผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ สามารถอธิบายเหตุผลเชิงวิชาการได้ว่า ความสำเร็จดังกล่าวไม่ได้เกิดจากการใช้อำนาจสั่งการ แต่เกิดจากการเป็นแบบอย่างที่จะช่วยสร้างความศรัทธาและลดแรงต้านของบุคลากร ประกอบกับการแปลงเป้าหมายนามธรรมให้เป็นระบบงาน และการเสริมพลังอำนาจแก่ครูผ่านกระบวนการ PLC ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธงชัย ตีมลพันธ์ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2566: 236-249) ที่พบว่า การที่ผู้นำมีวิสัยทัศน์และกำหนดพันธกิจที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่โครงสร้างบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ จะเป็นหลักประกันถึงความต่อเนื่องของวัฒนธรรมองค์กร ผลการศึกษานี้จึงเป็นการยืนยันว่า รากฐานเชิงระบบที่ผู้นำได้สร้างไว้ จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เติบโตได้อย่างยั่งยืนด้วยกลไกของระบบเองโดยไม่ยึดติดกับการเปลี่ยนผ่านตัวบุคคลในระดับบริหารแต่อย่างใด

2.2 กระบวนการบริหารจัดการและระบบงาน พบว่า สถานศึกษาประสบความสำเร็จจากการวางระบบงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) โดยใช้กระบวนการ PLC ถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาครู ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดการความรู้ เพื่อสร้างระบบความจำขององค์กรที่ช่วยส่งต่อองค์ความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะการบูรณาการทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ร่วมกับการจัดการความรู้ (Knowledge

Management) ถือเป็นการสร้างกลไกป้องกันภาวะสูญเสียองค์ความรู้เมื่อบุคลากรเกษียณหรือโยกย้าย นอกจากนี้ การใช้ PLC ยังช่วยสกัดความรู้ที่ฝังลึกในตัวบุคคลให้กลายเป็นความรู้ที่ชัดเจน ซึ่งสะท้อนถึงการนำหลักความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีมาใช้ในการองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิสา อินทร์ประเสริฐ และคณะ (2564: 15-30) ที่พบว่า การบริหารศูนย์การเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ ต้องประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบมาจัดรูปแบบการเรียนรู้เพื่อสร้างความคล่องตัวและลดความซ้ำซ้อน ผลการศึกษานี้จึงเป็นการยืนยันว่า การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ให้เกิดความยั่งยืน ไม่สามารถพึ่งพาความสามารถเฉพาะตัวบุคคลได้ แต่ต้องอาศัยระบบบริหารจัดการและการจัดการความรู้ที่เป็นมาตรฐาน เพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ฝังรากในวัฒนธรรมองค์กรและถ่ายทอดสู่คนรุ่นต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

2.3 การจัดการเรียนการสอน พบว่า ความสำเร็จเกิดจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) แบบสหวิทยาการ ที่เน้นการปฏิบัติจริงผ่านฐานการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งช่วยยกระดับจากการเรียนรู้เชิงทฤษฎีสู่ความตระหนักรู้ในจิตใจ ทั้งนี้ สามารถอธิบายเหตุผลเชิงวิชาการได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ด้วยปัญญา (Constructionism) ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับพัฒนาการจากระดับพุทธิพิสัย (ความรู้ความจำ) ไปสู่ระดับจิตพิสัย (ความตระหนักรู้และค่านิยม) กระบวนการนี้ช่วยแปลงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากเนื้อหาที่ต้องท่องจำ ให้กลายเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายและตกผลึกอยู่ในจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรศักดิ์ ชิตเชื้อ (2565) ที่พบว่า ความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาพอเพียงเกิดจากการให้ความสำคัญกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม ผลการศึกษานี้จึงเป็นการยืนยันว่า การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดความยั่งยืนได้ ต้องอาศัยการจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความหมายด้วยตนเอง จนหล่อหลอมเป็นคุณลักษณะที่ฝังรากลึกและเป็นวิถีปฏิบัติได้

2.4 การพัฒนาศักยภาพและเครือข่ายนักเรียนแกนนำ พบว่า ความสำเร็จเกิดจากการใช้ระบบพี่สอนน้อง หรือเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งสร้างความต่อเนื่องขององค์ความรู้โดยไม่ยึดติดกับบุคคล ควบคู่กับการคัดเลือกแกนนำที่มีจิตอาสาและการบริหารภาระงานอย่างสมดุล ส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้นำในการสืบสานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนช่วยลดช่องว่างระหว่างวัย ทำให้ผู้เรียนซึมซับพฤติกรรมผ่านตัวแบบ (Role Model) ที่ใกล้เคียงกับตนเองได้อย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ การบริหารภาระงานที่เหมาะสมยังเป็นการคำนึงถึงสุขภาวะ (Well-being) ซึ่งช่วยเปลี่ยนแรงจูงใจภายนอกเป็นแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำพรทิพย์ ปรัชญาวาท และคณะ (2567: 1166-1180) ที่พบว่า การสร้างพลังในตัวผู้เรียนผ่านกระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ทำให้การสืบสานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความยืดหยุ่นและต่อเนื่อง ผลการศึกษานี้จึงเป็นการยืนยันว่า การปลูกฝังอุดมการณ์ให้ยั่งยืนไม่อาจใช้วิธีบังคับ แต่ต้องอาศัยเครือข่ายทางสังคมที่เอื้ออาทร เมื่อผู้เรียนได้รับการเสริมพลังและมีตัวแบบที่ดี พวกเขาจะพัฒนาศักยภาพสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่พร้อมส่งต่อองค์ความรู้สู่รุ่นต่อไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

2.5 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน พบว่า ความสำเร็จเกิดจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสร้างความไว้วางใจจนสถานศึกษากลายเป็นศูนย์กลางที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน ทั้งนี้เป็นเพราะความสำเร็จดังกล่าวไม่ได้เกิดจากการร้องขอ

แต่เกิดจากการสร้างทุนทางสังคม (Social Capital) และความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน การที่โรงเรียนแสดงบทบาทเป็นผู้ให้ด้วยการนำนวัตกรรมไปแก้ปัญหาให้ชุมชน ก่อให้เกิดกระบวนการต่างตอบแทนและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนันท์ หอมชื่น และคณะ (2566: 731–746) ที่พบว่า การสื่อสารที่เปิดกว้างและการทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แหล่งเรียนรู้อย่างยั่งยืน ผลการศึกษานี้จึงยืนยันว่า การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ไม่อาจทำได้โดยลำพัง แต่ต้องอาศัยเครือข่ายบนพื้นฐานของการสร้างคุณค่าร่วมกัน (Creating Shared Value) เมื่อชุมชนได้รับการยกระดับคุณภาพชีวิต ชุมชนจะเป็นฐานรากที่กลับมาสนับสนุนสถานศึกษาให้เติบโตต่อไปอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืนนั้น เกิดจากการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้พอเพียงที่บูรณาการ เริ่มจากการมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นต้นแบบเชิงประจักษ์ในการใช้เหตุผลและความคุ้มค่า เพื่อแปลงนโยบายสู่วัฒนธรรมองค์กรผ่านกลไกบริหารงานคุณภาพและการจัดการความรู้ที่เข้มแข็ง ทำให้ระบบงานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ยึดติดกับตัวบุคคล หัวใจสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนอยู่ที่การเปลี่ยนผ่านจากการเรียนรู้เชิงทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริงด้วยนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยปัญญา (Constructionism) ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมจากฐานการเรียนรู้ ผสานกับกระบวนการที่สอนน้องที่ช่วยบ่มเพาะภาวะผู้นำและจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติผ่านตัวแบบที่ใกล้ชิดกัน ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สอดคล้องกับภูมิสังคมและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต และการสร้างคุณค่าร่วมกับภาคีเครือข่ายในฐานะสถานศึกษาที่เลี้ยง ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถดำรงบทบาทเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ต้นแบบที่สร้างผลกระทบบวกต่อการพัฒนาชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมได้อย่างยั่งยืนและสมบูรณ์ในทุกมิติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับห้องเรียน จากผลการวิจัยด้านการจัดการเรียนการสอนสะท้อนให้เห็นว่า ความสำคัญเกิดจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านฐานการเรียนรู้ โดยไม่ได้แยกส่วนเนื้อหา แต่ใช้การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ จากผลการดำเนินงานดังกล่าว ครูผู้สอนควรปรับบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับเนื้อหาวิชาอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน

1.2 ระดับโรงเรียน จากผลการวิจัยด้านกระบวนการบริหารจัดการและระบบงาน พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กร คือการบริหารงานที่ไม่ยึดติดกับตัวบุคคลโดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จัดเก็บฐานข้อมูลแผนการจัดการเรียนรู้และการถอดบทเรียนผ่านกระบวนการ PLC เพื่อให้เกิดการส่งต่อองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างต่อเนื่อง จากข้อค้นพบนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการจัดการความรู้ดิจิทัล (Digital KM) เพื่อรวบรวมแผนการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรม และ

การถอดบทเรียนความสำเร็จไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรในอนาคต

1.3 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการวิจัยสะท้อนภาพความสำเร็จเชิงประจักษ์ว่า การบ่มเพาะอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงนั้น ประเมินได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะชีวิต และการมีจิตสาธารณะของผู้เรียน รวมถึงความสามารถในการบริหารจัดการและถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านระบบพี่สอนน้อง ซึ่งสะท้อนคุณภาพของสถานศึกษาได้ตรงตามสภาพจริงมากกว่าการพิจารณาจากเอกสาร ข้อเสนอเชิงนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดควรพิจารณาปรับเปลี่ยนเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาจากการมุ่งเน้นเอกสาร มาเป็นการประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมถึงประเมินความเข้มแข็งของระบบการถ่ายทอดองค์ความรู้แบบพี่สอนน้อง เพื่อให้การประเมินสะท้อนถึงการเกิดอุปนิสัยพอเพียงของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า ปัจจัยความสำเร็จทางวิชาการเกิดจากการที่คณะครูใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกหลักเพื่อนำไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) แบบสหวิทยาการ ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยยึดความสนใจของผู้เรียนเป็นฐาน ดังนั้นสถานศึกษาควรศึกษาผลของการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบสหวิทยาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ผลการวิจัยด้านการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนระบุอย่างชัดเจนว่า ความสำเร็จในการสร้างแกนนำนักเรียนเกิดจากกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านระบบพี่สอนน้อง ซึ่งช่วยให้การขับเคลื่อนกิจกรรมมีความต่อเนื่อง ไม่ยึดติดกับตัวบุคคล ควบคู่ไปกับการบ่มเพาะจิตอาสา ส่งผลให้นักเรียนแกนนำสามารถปฏิบัติบทบาทผู้นำและสืบสานอุปนิสัยพอเพียงได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ดังนั้นสถานศึกษาควรศึกษาการพัฒนาแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำและอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนแกนนำ ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). **คู่มือการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2565)**. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษาศึกษาในภูมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนาภรณ์ เผือกผ่อง และคณะ. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. **วารสารศึกษาศาสตร์มนุษยบัณฑิตมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**. 1(2): 189-203.
- คำพรทิพย์ ปรัชญาวาท และคณะ. (2567). สภาพเงื่อนไขและกระบวนการสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. **วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย**. 8(3): 1166-1180.

- ณัฐนันท์ หอมชื่น และคณะ. (2566). การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาตามแนวพุทธของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. **วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย**. 5(3): 731-746.
- ธงชัย ตีมูลพันธ์ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2566). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 2. **วารสารปรัชญาปริทรรศน์**. 28(2): 236-249.
- เปรม เดชแก้ว. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษารองเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**. 12(3): 72-80.
- วิทยา สืออ่อน. (2564). แนวทางพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา**. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สรศักดิ์ ชิตเชื้อ. (2565). แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษารองเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์. (2568). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568**. พิษณุโลก: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็น ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก. (2568). **ข้อมูลสารสนเทศศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษารองเรียน จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2557-2566**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://anyflip.com/bookcase/xjjcu>. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2568.
- อลิสตา อินทร์ประเสริฐ และคณะ. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน. **e-Journal of Education Studies, Burapha University**. 3(4): 15-30.